

HARDENBERG.

Aanvankelijk lag dicht bij de plaats waar nu Hardenberg ligt, de nederzetting Nijenstede. Naast deze nederzetting werd een bisschoppelijk kasteel op de Herdenberch gebouwd. De bewoning van Nijenstede verplaatste zich geleidelijk naar het gebied rond en met name binnen de vesting. De burcht op de Herdenberch werd rond 1230 ommuurd door bisschop Wilbrand van Oldenburg. Deze muur liet hij bouwen als reactie op de nederlaag van zijn voorganger Otto II von Lippe bij de slag bij Ane in 1227 tegen opstandige Drenten onder leiding van Rudolf van Coevorden. In 1362 kreeg Hardenberg stadsrechten van bisschop Jan van Arkel. Bisschop Floris van Wevelinkhoven laat in 1386 het kasteel verder versterken en verfraaien. Hij verblijft veel in het kasteel en overlijdt er in 1393. In 1497 wordt Hardenberg door een grote brand verwoest. In 1518 laat Filips van Bourgondië, bisschop van Utrecht, het kasteel ontmantelen. Ook de stadsmuur wordt gesloopt. Restanten ervan zijn in de 20ste eeuw gevonden en een fragment ervan is gereconstrueerd. Hardenberg is tot in de twintigste eeuw een sterk agrarische plaats gebleven. Alleen de scheepvaart over de Overijsselse Vecht met zompen was een economische activiteit van belang. Op 8 mei 1708 brandde Hardenberg bijna volledig af. Bij de wederopbouw werden de overwegend houten huisjes vervangen door stenen woningen.

Hardenberg staat ook bekend als 'Klepperstad'. In vroeger tijden was er een zogenaamde klepperman aangesteld, een soort nachtwacht. Deze riep 's avonds met een klepper de tijd om en controleerde op eventueel brandgevaar.

Aan het begin van de twintigste eeuw was Hardenberg sterk agrarisch. De eerste industriële vesting betrof dan ook de melkfabriek Salland. In 1930 opende een atelier van de N.V. Leeuwarder Textiel Mij. Eltem. Eind jaren vijftig vestigde de Wavin, een plasticbuizenfabriek, haar belangrijkste productievestiging in Hardenberg. Dit bedrijf groeide uit tot een multinational die onder meer plastic kratten en zakken ging fabriceren. Het werd verreweg de belangrijkste werkgever in Hardenberg. In de jaren negentig concentreerde het bedrijf zich weer op buizen en werden de andere bedrijfsactiviteiten op het terrein in Hardenberg verkocht. In de naoorlogse jaren is het centrum van Hardenberg gemoderniseerd waardoor het oorspronkelijke karakter grotendeels verloren is gegaan.

Door de toegenomen industrie is Hardenberg behoorlijk gegroeid. In de jaren zestig werd het dorp Heemse geannexeerd, in de jaren zeventig het dorp Baalder. Anno 2003 breidt Hardenberg zich uit richting Collendoorn. De kern heeft nu 17.383 inwoners. Sinds een paar jaren heeft Hardenberg een nieuw industrieterrein (Haardijk) en een nieuwe woonwijk (De Marslanden) in aanbouw, waarvan de eerste fases afgerond zijn. Aan de andere kant van het kanaal Almelo-De Haandrik wordt ook een nieuw industrieterrein aangelegd, namelijk De Broeklanden. Hier is ook een nieuwe verbindingsweg met Duitsland aangelegd. De stad Hardenberg gaat de komende jaren een metamorfose in: een stadsvernieuwing, waarbij enkele straten gemoderniseerd zullen worden. Ook zullen er in het centrum een aantal nieuwe gebouwen gebouwd worden, zoals winkels en appartementen. Ook de infrastructuur van Hardenberg wordt de komende jaren verbeterd om het verkeer soepel te verwerken.

Verbindingswegen

Hardenberg is bereikbaar over de weg over de N340 en N34 die van Zwolle naar Emmen en verder gaat richting Groningen. Ook de N36 die uit de richting Almelo komt, sluit vlakbij Hardenberg op de N34 aan.

In 1886 opende de Dedemsvaartsche Stoomtramweg-Maatschappij (DSM) haar lijn naar Hardenberg. Deze lijn liep feitelijk niet door tot Hardenberg, maar eindigde in Heemse, dat aan de overzijde van de Vecht ligt. Zo werden de kosten van een brug uitgespaard. De remise van de DSM lag tegenover Hotel de Rustenbergh. In 1937 werd de stoomtramlijn opgeheven.

Sinds 1 februari 1905 is Hardenberg per spoor bereikbaar via de spoorlijn Zwolle - Emmen. De spoorlijn is door de NOLS aangelegd en werd in 1987 geëlektrificeerd. Het gedeelte tussen Mariëenberg en Gramsbergen werd toen dubbelsporig. Voor reizigers liggen er anno 2004 stations in Hardenberg (stop- en sneltrein) en Mariëenberg (stoptrein) en Gramsbergen (stoptrein). Deze stations werden ontworpen door E. Cuijpers, de broer van de beroemde architect en gelijktijdig gebouwd in 1903. Vanaf Mariëenberg leidt een andere, niet-geëlektrificeerde spoorlijn naar Almelo. De belangrijkste buslijnen zijn lijn 30 (Hoogeveen-Slagharen-Hardenberg) en lijn 80 (Hardenberg-Bergentheim-Almelo). Buurtbussen rijden vanaf Hardenberg naar diverse andere plaatsen in de gemeente.

Verder ligt het industrieterrein De Nieuwe Haven aan de het Kanaal Almelo-de Haandrik. Hier is, zoals de naam al zegt, een haven, waar vooral betoncentrales gebruik van maken.

Godsdienst

Hardenberg is in religieus opzicht voornamelijk protestants. Met name de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) is sterk vertegenwoordigd, zowel op godsdienstig als ook op sociaal-economisch gebied. Zij beschikt over vier kerkgebouwen verdeeld over vijf kerkelijke gemeentes (kerkelijke gemeente Hardenberg Centrum komt samen in de Petrakerk, Baalder, Baalderveld-Oost en Baalderveld-Zuid in Het Morgenlicht, Heemse in de Kandelaarkerk) Sinds juni/juli 2007 is het nieuwe kerkgebouw De Levensbron en kerkelijke gemeente Marslanden erbij gekomen. Ook de gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland hebben een groot aantal leden: de Nederlands-hervormde gemeente, die twee gemeenten heeft (eveneens Hardenberg en Heemse) en de Gereformeerde Kerk van Hardenberg, die in 1999 gefuseerd is met die van Heemse. Overigens zijn de Hervormde gemeenten van Hardenberg en Heemse in maart 2006 gefuseerd met de Gereformeerde kerk Hardenberg-Heemse. Zij vormen thans de Protestantse Gemeente Hardenberg-Heemse. Hardenberg heeft ook een Rooms-Katholieke parochie. Voor de Tweede Wereldoorlog was er een joodse gemeenschap met een synagoge. Deze synagoge is rond eind jaren '70, begin jaren '80 afgebroken. Net buiten de stad ligt het zogenaamde 'Jodenbergje'. Hier werden van 1761 tot 1910 overleden Joden begraven, omdat dit niet in de stad mocht.